

İNSANLIK SEVGİSİ

Prickett Ellis o öğleden sonra Dennis Yard'da hızla yürürken Richard Dalloway'e rastladı, daha doğrusu tam geçerlerken birbirlerine şapkanın altından, omuz üzerinden attıkları kaçamak yan bakış büyüyüp tanımaya dönüşüverdi; yirmi yıldır görüşmemişlerdi. Aynı okulda okumuşlardı. Acaba Ellis ne yapıyordu? Baro işi? Evet, evet – davayı gazetelerden izlemişti. Ama burada konuşmanın imkânı yoktu. O gece gelemey miydi? (Hâlâ aynı yerde oturuyorlardı – tam köşeyi dönünce.) Bir iki kişi çağrılıydı. Belki Joynson. “Öyle züppe oldu ki,” dedi Richard.

“Güzel – öyleyse bu gece görüşmek üzere,” dedi Richard ve okuldan beri bir parça olsun değişmemiş şu ilginç dostunu (hâlâ o zamanki tombul, toparlak küçük çocuktu, aşırı önyargılı ama çok da zekiydi, Newcastle'i kazanmıştı) görmüş olmaktan “korkunç mutlu” (yalan da değildi) yoluna gitti. Evet – uzaklaştı.

Oysa Prickett Ellis durmuş Dalloway'in gözden kayboluşunu izlerken şu an onunla karşılaşmamış olmayı ya da en azından, çünkü insan olarak severdi onu, partisine gitmeye söz vermemiş olmayı diliyordu. Dalloway evliydi, partiler verirdi; bu ise hiç ona göre değildi. Şık giyinmesi gerekecekti.

Yine de akşam ilerledikçe bir kez söylemiş bulunduğu ve kabalık etmek istemediği için gitmesi gerektiğine karar verdi.

Ama ne korkunç bir eğlenceydi! Joynson da oradaydı; konuşacak ortak hiçbir konuları yoktu. Eskiden burnu büyük bir çocuktaki Joynson, giderek kendisini daha fazla önemser olmuştu – hep buydu; orada Prickett Ellis'in tanıdığı bir kul daha yoktu. Bir tane bile. Yine de kendini bütünüyle görevlerini yerine getirmeye vermiş, beyaz yelegeyle etrafta koşturup duran Dalloway'e bir şey söylemeden bir anda kaçamayacağı için orada öyle durmak zorundaydı. Bu, midesini bulandıran türden bir durumdu. Yetişkin, sorumluluk sahibi erkeklerin ve kadınların bunu hayatlarının her gecesi yaptığını düşünün. Çıt çıkarmadan duvara yaslandığında tıraşlı sağlıklı yanaklarındaki çizgiler derinleşti, çok fazla çalışmasına karşın hareket yaparak formunu koruyordu, buz tutmuş gibi dik duran bıyıklarıyla sağlam, sert bir görünüşü vardı. Doğrudu; dişlerini gıcırdattı. Aşırı özensiz giysisi onu derbeder ve sıksa gösteriyordu.

Aylak, çene çalıp duran, kafaları bomboş ama çok şık giyimli bu kibar hanımlar ve beyler konuşup gülüşmeye devam ediyordu; Prickett Ellis onları izlerken Fenners Bira Fabrikası'na karşı açtıkları davayı kazanıp iki yüz pound tazminat aldıklarında (ki almaları gerekenin yarısı bile değildi) bunun beşini kendisine saat almaya harcayan Brunner'larla kıyasladı. Bu davranışları çok inceydi; insanın hoşuna giden türden bir şey; şimdi bu gösterişli giysili, fesat, şanslı insanlara her zamankinden daha sert bakıyor, şu anki duygularını o sabah saat on birde yaşlı Brunner ile eşi, o son derece saygın ve temiz görünümlü insanlar, ona bu küçük hediyeyi vermek için aradıklarında, yaşlı adam hazır ola geçerek "dava sürecini büyük bir başarıyla götürdüğünüz için duy-

duğumuz minnet ve saygıyı” ifade eden konuşmasını yapıp saati verdiğiinde, Bayan Brunner incecik sesiyle her şeyi nasıl ona borçlu olduklarını belirttiğinde duyduklarıyla karşılaştırıyordu. Tokgözlülüğünü yürekten takdir etmişlerdi – çünkü onlardan dava ücreti almamıştı.

Saati alıp şöminesinin rafına koyarken içinden yüzünü o an hiç kimsenin görmemesini dilediğini fark etmişti. Bunun için uğraşmıştı – ödülü buydu; şu an gözlerinin önündeki insanlara o görüntü boyunca evinin odalarında dans edip durmuşlar da birden ortada bırakılmışlar gibi baktı; şimdi görüntü kaybolurken –Brunner’lar kaybolurken– sanki o görüntüden artakalan bir şey gibi bu düşman kalabalığın karşısında yalnız kalmıştı; son derece sade ve basit bir insan, çok kötü giyimli, hiçbir havası ve hoşluğu olmaksızın orada bakaduran halktan bir insan (vücudunu dikleştirdi), basit bir adam, kötülüğe, toplumun acımasızlığı ve yozlaşmasına karşı duran sıradan bir insanoğlu olarak bir başına. Artık onları izlemeyecekti. Gözlüklerini takıp resimleri incelemeye koyuldu. Kitap isimlerine göz attı, çoğu şiir kitabıydı. Eskiden sevdiklerinden bir kısmını –Shakespeare’i, Dickens’ı– tekrar okumayı ne kadar isterdi; keşke Ulusal Galeri’ye gidebilseydi yine, ama yapamazdı – hayır, yapamazdı. Gerçekten yapılamazdı – dünyanın şu günkü haliyle. İnsanlar gün boyu sizden yardım ister, yardım etmeniz için gürültüler koparıırken olmazdı. Zaman keyif zamanı değildi. Koltuklara, kâğıt bıçaklarına ve güzel ciltli kitaplara baktı, asla kendine böyle lüksler edinecek zamanı ve çok şükür hevesi olmadığını bilerek başını salladı. Buradaki insanlar tütününe kaç para verdiğini, üstündeki giysileri ödünç aldığını bilseler düşüp bayılırlardı herhalde. Tek lüksü Norfolk Broads’taki küçük yatıydı. Bunun için kendine izin vermişti. Yılda bir kez her-

kesten kaçıp kırlarda sırtüstü uzanmaya bayılıyordu. Şu nezih topluluğun eski kafalılıkla doğa, ağaç ve kır sevgisi diyebileceği o şeyden –ta çocukluğundan beri– ne kadar zevk aldığını bir bilseler ne kadar şaşıracağını düşündü.

Evet, bu kibar insanlar şaşırırdı. Gerçekten orada durmuş gözlüklerini cebine geri koyarken kendisini giderek daha da şaşırtıcı bulmaya başlamıştı. Çok rahatsız edici bir duyguydu bu. Bunları –yani insanlığı sevdiğini, otuz beş gram tütüne sadece beş peni verdiğini, doğaya bayıldığını– hissetmek huzursuzluk veriyordu. Bu zevklerin her biri isyana dönüşmüştü. Küçümsediği bu insanların onu durup kendini savunmaya, haklı çıkarmaya zorladıklarını hissetti. “Ben sıradan bir insanım,” deyip duruyordu. Daha sonra söylediği şeyi ise söylemiş olmaktan gerçekten utanıyordu ama bir kez söylemişti. “Ben kendi neslim için bir günde sizin bütün hayatınız boyunca yaptığınızdan fazlasını yaptım.” Gerçekten kendine hâkim olamıyordu, anı üstüne anı hatırlıyor, Brunner’ların kendisine saat verşi gibi – insanların iyi yürekliliğine, cömertliğine, onlara nasıl yardımcı olduğuna ilişkin güzel sözlerini kendi kendine hatırlatıp duruyordu. Kendisini insanlığın sağduyulu, hoşgörülü bir hizmetkârı olarak görüyordu. Övgülerini yüksek sesle tekrarlayabilmeyi isterdi. İyiliğine ilişkin bu hissin, içinde kaynayıp gidecek olması hoşuna gitmiyordu. İnsanların kendisi için söylediklerini kimseye söyleyememek ise daha da kötüydü. Çok şükür, diyordu sürekli, yarın yeni işimde olacağım. Yine de şu an kapıya doğru ilerleyip eve dönmek onu tatmin etmeyecekti. Kalmalı, kendisini temize çıkarana dek kalmalıydı. Ama nasıl yapacaktı bunu? Bu oda dolusu insanın içinde konuşabileceği tanıdık tek bir kul yoktu.

Sonunda Richard Dalloway çıkageldi.

“Bayan O’Keefe’yi tanıştırmak istiyorum,” dedi. Bayan O’Keefe gözlerinin ta içine baktı. Otuz yaşlarında, oldukça mağrur ve aksi tavırlı bir kadındı.

Bayan O’Keefe dondurma ya da içecek bir şey istedi. Bunu Prickett’dan, çok küstahça ve anlamsız bir biçimde isteme nedeni, o sıcak öğle sonrası meydandaki parmaklıklardan içeri bakan çok fakir, perişan bir kadın ile iki küçük çocuk görmüş olmasıydı. Onları da içeri alamazlar mı, diye düşünmüştü bir an, içinde kabaran acıma hissiyle, büyük bir öfkeye kapılarak. Ama hayır, bir anda kendini elleriyle kendi kulaklarına bir tokat indirmiş gibi kabaca paylamıştı. Dünyanın bütün güçleri gelse yapamazdı bunu. Topu alıp hemen geri fırlatmıştı. Dünyanın bütün güçleri bile yapamaz bunu, demişti öfkeyle, işte onun için de tanımadığı bu adama emir verir gibi,

“Bana bir dondurma getirin,” diyordu.

Daha yemeğe başlamamıştı ki, hiçbir şey yemedi yanındaki duran Prickett Ellis on bir yıldır partiye gitmediğini söyledi, üzerindeki elbiseyi kayınbiraderinden ödünç aldığını da; bu tür toplantılardan hoşlanmadığını, oldum olası sıradan insanları daha çok seven basit bir insan olduğunu da söyleyebilse çok rahatlayacaktı, ardından ona Brunner’lardan ve saatten söz edecekti (sonra da bundan çok utanacaktı) ki kadın,

“*Fırtına*’yı gördünüz mü?” diye sordu.

Ardından (çünkü *Fırtına*’yı görmemişti) falanca kitabı okumuş muydu? Yine hayır, ardından, dondurmasını kenara koyarken, hiç şiir okumamış mıydı?

Prickett Ellis kendisini bu genç kadının kafasını koparacak, canını alacak, katledecek gibi hissetse de orada boş bahçede bir sandalyeye oturttu; herkes yukarı katta olduğu için burada kimse rahatsız edemezdi onları; sadece hayali bir

orkestranın çimenler üzerinde sessizce sürünen bir kediye, yaprakların hışırtısına ve bir o yana bir bu yana sallanan Çin fenerlerini andıran sarılı kırmızılı yemışlere çılginca eşlik edişi gibi bir vızıltı, bir uğultu, bir çatırtı, bir şingirtı duyuluyordu. Konuşmaları, çok gerçekçi ve acı dolu bir zemin hazırlayan çılgin bir iskelet dansı müziği gibiydi.

“Ne kadar güzel!” dedi Bayan O’Keefe.

Güzeldi tabii, küme küme siyah, göğe yükselen Westminster Kuleleri’yle çevrelenmiş şu küçük çim parçası, hele salondan sonra; sessizdi, o gürültüden sonra. Şu perişan kadın ve çocukların varlığı ise hâlâ bir gerçektir.

Prickett Ellis piposunu yaktı. Bu, kadını çok şaşırtacaktı; pipoyu sert tütünle doldurdu – onsu beş buçuk peni yani. Teknesinde nasıl uzanıp pipo içeceğini düşündü, kendisini gece yıldızlar altında, yalnız başına pipo içerken görebiliyordu. Çünkü bu gece hep buradaki insanların kendisini görecekseler ne düşüneceklerine kafa yorup durmuştu. Kibritini çizmesinin tabanında yakarken Bayan O’Keefe’ye orada özellikle gözüne çarpan güzel bir şey göremediğini söyledi.

“Belki,” dedi Bayan O’Keefe, “siz güzelliğe önem vermiyorsunuz.” (Ona *Fırtına*’yı görmediğini, kitap okumadığını söylemişti ya; bıyıkları, çenesi, gümüş saat zinciriyle çok da derbeder görünüyordu.) Kadın bunun için bir kuruş bile harcamaya gerek olmadığını düşündü. Müzeler ücretsizdi, Ulusal Galeride de öyle tabii, kırlar da. Ne bahane gösterileceğini biliyordu tabii – bulaşık, yemek, çocuklar, ama her şeyin kökeninde yatan, hepsinin söylemeye çekindiği şey şuydu; mutluluk aslında çok ucuzdu. Ona hiçbir bedel ödemediği için sahip olabiliydiniz – güzelliğe.

Prickett Ellis ona bu güzelliği bahşedecekti, bu donuk, aksi ve küstah kadına. Ona sert tütününden nefesler çekerek

o gün neler yaptığını anlattı. Altıda uyanış, görüşmeler, pis bir gecekondu mahallesinde lağım kokuları arasında, ardından mahkeme.

Bir an ona yaptıklarından söz etme isteğiyle duraladı. Bu isteğin önüne geçmeyi başardı ama dili iyice iğneleyici oldu. İyi beslenen, iyi giyimli kadınların (kadın dudaklarını oynattı, çünkü zayıftı, giysisi de standartlara uymuyordu) güzellikten söz ettiklerini duymaya gelemeyeceğini söyledi.

“Güzellik!” dedi. İnsanın dışında bir güzellik düşünemiyordu.

Böylece birlikte ışıkların sallandığı, bir kedinin patisi havada ortada durup durduğu boş kahveye baktılar.

İnsansız bir güzellik? Bununla ne demek istemişti? Kadın aniden sordu.

Evet, şimdi: Her yanını heyecan sarmış bir halde duyduğu gururu gizlemeye çalışmadan Brunner’ler ve saat hikâyesini anlattı ona. İşte bence güzellik bu, dedi.

Kadın bu hikâyenin kendisinde yarattığı dehşeti belirtecek kelime bulamadı. Öncelikle kendini beğenmişliği, sonra insan duygularından söz edişindeki kabalık; bu dine küfretmek gibi bir şeydi; dünyada hiç kimse kendi neslin-den olanları nasıl sevdiğini gösteren bir hikâyeye anlatmak zorunda değildi. Yine de adam o anları –yaşlı adamın nasıl ayakta dimdik konuşma yaptığını– anlatırken gözleri yaşla doldu; ah keşke ona da biri böyle deseydi. Ama ardından yine insanlığın lanetlenmesine neden olan şeyin işte bu olduğunu, asla içinde saat geçen dokunaklı sahnelerden öteye gidilemeyeceğini düşündü; Brunner’lar boyuna Prickett Ellis’lere konuşma yapacak, Prickett Ellis’ler de her zaman insan neslini nasıl sevdiğini söyleyecek; hep tembel, uzlaşmacı ve güzellikten korkar olacaktı. Böylece tembellik,

koru, dokunaklı sahne merakı derken tepkiler şiddetlendi. Bu adam hâlâ Brunner'larıyla övünüp duruyordu; kadın da içeriye alınmayan fakir kadınlar için sonsuza, ta sonsuza dek acı çekmekle cezalandırılmıştı âdeta. Öylece sessiz oturdular. İkisi de çok mutsuzdu. Çünkü Prickett Ellis kendi söylediklerinden hoşnut değildi; kadının dikenini koparacağına içeri itmişti; sabahla ilgili mutlu hayalleri berbat olmuştu. Bayan O'Keefe'nin aklı karışmış, canı sıkılmıştı.

“Korkarım ben kendi neslini seven şu çok sıradan insanlardan biriyim,” dedi Prickett Ellis kalkarken.

Bunun üzerine Bayan O'Keefe neredeyse bağırdı: “Ben de öyle.”

İnsanlığın bu iki âşığı birbirlerinden nefret ederek, onlara bu sıkıntılı, bu hayal kırıklığı yaratan akşamı yaşatan bir ev dolusu insandan nefret ederek kalktılar, bir kelime bile etmeden bir daha görüşmemek üzere ayrıldılar.